Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 63. Brașovŭ, Sâmbătă, 20 Martie (1 Aprilie) 1893.

Valachisare în Sĕcuime?

Brașovŭ, 19 Martie v.

Diceamŭ într'una din dilele acestea, că scopulŭ sistematicei acțiunĭ a adversarilorŭ noștri, de-a ne presenta pe noi, pe Românĭ, ca unŭ elementŭ primejdiosŭ pentru statŭ și pentru națiunea maghiară, nu póte fi altulŭ, decâtŭ ca pe de-o parte sĕ-șĭ mascheze înaintea lumei din afară voluiciile și ilegalitățile comise față de noi, ér pe de altă parte sĕ găséscă nouĕ pretexte, cu carĭ sĕ-șĭ pótă legitima atentatele, ce le mai plănuescŭ, și mĕsurile totŭ mai aspre și mai restrictive, ce vorŭ sĕ le mai ia în potriva nóstră.

Mai pre susŭ de orĭ-ce îndoélă o dovedesce acésta articululŭ privitorŭ la starea învĕțĕmêntului în comitatulŭ Treiscaunelorŭ, ce-lŭ reproducemŭ mai josŭ după fóia opoziționată „Ellenzek“ din Clușiu.

Intr'unŭ momentŭ, când Românii din comitatulŭ Treiscaunelorŭ, alŭ cărorŭ numĕrŭ atinge în timpulŭ de față citra de vre-o 30,000, în cele naționale ale lorŭ suntŭ luațĭ la góna și prigonițĭ în modulŭ celŭ mai violentŭ; într'unŭ momentŭ, când guvernulŭ jertfesce din visteria statului nu mai puținŭ ca 46.000 fl. la anŭ pentru maghiarisarea acestorŭ Românĭ; în timpŭ ce pe de altă parte Sĕcuilorŭ le face nenumĕrate favorurĭ. numai și numai pentru a-i ridica de-asupra locuitorilorŭ românĭ și a-i încuragia în netoleranța și în tendința lorŭ de maghiarisare; într'unŭ momentŭ, dicemŭ, când situațiunea bieților Românĭ din acestŭ comitatŭ sĕcuescŭ este câtŭ se póte de grea, ba putemŭ dice chiarŭ desperată: vinŭ foile ungurescĭ și strigă, că Sĕcuii suntŭ în mare primejdiă, Românii îi copleșescŭ cu cultura lorŭ și e unŭ postulatŭ de statŭ și de patriotismŭ, ca guvernulŭ sĕ ia în celŭ mai scurtŭ timpŭ mĕsurile de lipsă pentru mântuirea Sĕcuilorŭ de molochulŭ valahisărei.

O apucătură mai cinică și mai perfidă ca acésta nicĭ că mai póte fi. Românii din Sĕcuime peste totŭ, în specialŭ însĕ Românii din comitatulŭ Treiscaunelorŭ, — căcĭ numai despre ei vorbimŭ de astădată, — nu numai că nu asimileză pe Sĕcui, ce în actualele împrejurărĭ politice mai alesŭ ar fi ridiculŭ chiar și numai a presupune, dér din contră, avemŭ numĕróse dovedĭ dintre cele mai triste, că sub violenta presiune de maghiarisare ei își pierdŭ din di în di mai multŭ limba și împreună cu ea și religia și naționalitatea.

Nu mai multŭ, decâtŭ cu 10—20 de anĭ înainte, chiar în centrulŭ comitatului Treiscaune găsiai multe comune românescĭ, carĭ își aveau școlele lorŭ naționale și încă după împrejurările de atuncĭ, destulŭ de bune. Aceste școle suntŭ astădĭ înghițite de molochulŭ maghiarisărei între Românĭ. Astfelŭ a pățit'o comuna Arpatacŭ, Vălcele (Előpatak), Sângeorgiu, Ariușdŭ, Micouifalĕu, Ozonŭ, Aita-mare, Budila și alte comune marĭ și puternice, carĭ tóte aveau cu cățiva anĭ înainte școle românescĭ, pe cand astădĭ nu au, și copiĭ românĭ suntŭ silițĭ a cerceta școle ungurescĭ de statŭ, de carĭ nu lipsescŭ în nicĭ una din comunele locuite acĭ. Astfelŭ amŭ ajunsŭ, că după unŭ intervalŭ de abia cățiva anĭ, din atâtea și atâtea școle românescĭ, sĕ nu mai avemŭ în centrulŭ acestui comitatŭ, decâtŭ dóră abia una, orĭ douĕ școle.

In astfelŭ de împrejurărĭ, putés'ar óre găsi, chiar și între adversarii noștri, nisce individĭ atâtŭ de mărginițĭ, carĭ sĕ crédă, că Românii din Sĕcuime stau sĕ înghită pe Sĕcui, precum cu intenționată rĕutate susține fóia ungurĕscă?

Din nenorocire, avemŭ necontestabile dovedĭ, că starea faptică a lucrurilorŭ, în privința culturală și națională, e câtŭ se póte de îngrijitóre pentru noi și stă în raportŭ cu totulŭ întorsŭ, de cum o presentă fóia ungurĕscă.

Nu mai amintimŭ aci acele numĕróse comune din comitatulŭ Treiscaunelorŭ, ai cărorŭ locuitorĭ românĭ, deși se mărturisescŭ încă ca Românĭ, și-au perdutŭ însĕ de multŭ limba lorŭ națională și astădĭ nu mai sciu vorbi, decâtŭ unguresce, — ne vomŭ mărgini numai de-a constata, că acestŭ procesŭ de maghiarisare se continuă acuma între Românii din Sĕcuime cu unŭ succesŭ mai mare, póte, ca tot déuna.

Chiar și în comitatulŭ Treiscaune se găsescŭ comune românescĭ, ai cărorŭ locuitorĭ bĕtrânĭ mai vorbescŭ între sine românesce, ba în tinerețele lorŭ nicĭ că cunosceau altă limbă de conversația în satŭ, decâtŭ cea română, pe când astădĭ tinerimea nu mai scie nicĭ unŭ cuvêntŭ românesce.

Românii gr. or. din comitatulŭ Treiscaunelorŭ au pututŭ, ce-i dreptŭ, și mai potŭ încă și astădĭ opune o resistență mai mare curentului de maghiarisare, ceea ce este a se mulțumi în prima liniă învĕțĕmêntului naționalŭ, care la Românii gr. or., pe lângă tóte desastrele îndurate în anii din urmă, stă încă și astădĭ neasemĕnatŭ mai bine, decâtŭ la frații lorŭ unițĭ. Pe lângă tóte acestea însĕ, și ei au suferitŭ și suferŭ din di în di însemnate perderĭ.

Multŭ mai desperată este însĕ sórtea Românilorŭ gr. cat. din comitatulŭ Treiscaune. Aceștia nu au astădĭ dóră nicĭ măcarŭ o singură scólă de Dómne ajută. Urmările suntŭ câtŭ se póte de îngrozitóre. Maghiarisarea seceră între ei numĕróse victime, în multe comune Românii gr. cat. s'au perdutŭ cu totulŭ, parte printre Sĕcuii catolicĭ, parte printre cei reformațĭ și unitarĭ.

Cu câteva decenii înainte, comuna Oltszem era residența protopopéscă gr. cat., astădĭ însĕ nu se mai află în ea nicĭ măcarŭ unŭ singurŭ greco-catolicŭ. După ce aci au dispărutŭ credincioșii gr. cat., residența protopopéscă a acestora s'a strămutatŭ la Gidafalva, apróре de Sângeorgiu, astădĭ însĕ nicĭ în acéstă comună nu se mai află nicĭ unŭ greco-catolicŭ, ér biserica acestora, după cum ni-se comunică, servesce în timpulŭ de față de cârciumă comunală.

Suntŭ atâtŭ de triste și îngrijitóre pentru noi datele arĕtate aci, pe carĭ le-amŭ primitŭ dela o persónă cunoscĕtóre de lucrurĭ, încâtŭ o discuțiă mai amĕnunțită în privința acésta este de prisosŭ.

Noi de multe-orĭ amŭ avertisatŭ pe autoritățile superióre bisericescĭ dela Blașiu și Sibiiu asupra pericululuĭ, de carĭ suntŭ amenințațĭ credincioșii lorŭ din aceste părțĭ ale Sĕcuimei. Décă și întru câtŭ memoratele nóstre autoritățĭ s'au interesatŭ de acestŭ lucru, nu scimŭ, resultatele însĕ vedemŭ, că suntŭ câtŭ se póte de triste.

Étă, ce valóre au țipetele foilorŭ ungurescĭ!

Românii ar trebui sĕ cunóscă bine acéstă manevră perfidă ungurĕscă și în fața strigătelorŭ și a țipetelorŭ lorŭ sĕ nu se lase a fi sedușĭ sĕ crédă, că amŭ fi în progresŭ pe tótă linia și că n'amŭ mai avé a ne teme de nimicŭ.

Brașovŭ, 31 Martie.

Era de prevĕdutŭ, că guvernamentalii ungurĭ vorŭ încerca sĕ dea adunărilorŭ de protestare ale Românilorŭ în contra politicei bisericescĭ a ministeriului Weckerle

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS.“

In gura chițilorŭ.

Novelă de *A. Oscar Klaussmann.*

(7) (Urmare.)

Pe bordulŭ corvetei „Freya“ sta căpitanulŭ în antreulŭ caiutei sale, unde primia raporturile privitóre la serviciu și vorbea fórte seriosŭ cu primulŭ oficerŭ.

„Imĭ pare rĕu“, dise elŭ, „că ai neplăcerea acésta cu Angermann; 'mĭ pare reu, că încrederea, ce ai avut'o în elŭ, te-a înșelatŭ. Nicĭ odată nu m'am încredutŭ în acestŭ omŭ; de unŭ timpŭ încóce 'mĭ părea fórte schimbatŭ. După ce mi-ai povestitŭ raporturile sale de rudeniă, amŭ începutŭ sĕ-lŭ bănuescŭ. De sigurŭ, că n'are poftă sĕ facă împreună cu noi călĕtoria cu escadra; elŭ a desertatŭ, nu are de gândŭ sĕ se mai întórcă în Germania. Când escadra va pleca, va eși și elŭ din ascundĕtóre și apoi se va căsĕtori cu verișóra sa și va rîde de noi. Astădĭ suntŭ trei dile de când s'a dusŭ, și eu mi am datŭ tótă silința sĕ aflu pe Angermann, deórece d-ta încă totŭ credĭ, că se află în „gura chițilorŭ“. Eu nu credŭ aceste, dér admirŭ energia cu care l'ai căutatŭ.“

„Te rogŭ, d-le căpitanŭ“, rĕspunse primulŭ oficerŭ, „rudele sale nu sciu nimicŭ despre elŭ. Amŭ vĕdutŭ fórte consternată pe fiica rĕposatului Behrendt, când îi împărtășii, că Angermann nu s'a întorsŭ pe corabiă. Totŭ atâtŭ de consternatŭ se arată și tutorulŭ tinerei dame, unŭ Germanŭ, după cum se arată, demnŭ de încredere. Eu credŭ, că Angermann a fostŭ atâtŭ de neprevĕdĕtorŭ sĕ cadă în gura „chițilorŭ.“ Erĭ după amiadĭ, îmbrăcatŭ în haine civile și însoțitŭ de doi agențĭ secrețĭ de poliția, amŭ visitatŭ tóte speluncile din Bostonulŭ vechiu, din Bostonulŭ osticŭ și celŭ vesticŭ, dér n'am aflatŭ nicĭ urmă despre celŭ dispărutŭ, deși oferii o resplată de cincĭ decĭ de dolarĭ aceluia, care l'ar afla!“

„Sĕ fi datŭ și o miiă de dolarĭ, și totŭ n'ar fi pututŭ nimenea sĕ-țĭ dea informațiunĭ. Elŭ a desertatŭ, dér n'am nimicŭ în contră, décă astădĭ vei mai face încă o încercare sĕ afli pe Angermann. Dupla rĕsplată ți-o voiu da din cassa corabiei. Când mĕ gândescŭ, că lucrurile au mersŭ bine aicĭ și că numai casulŭ acesta de desertațiune ne va face mare bucluсŭ, suntŭ însușĭ gata, ca din buzunarulŭ meu sĕ plĕtescŭ o sumă mai mare, décă'mĭ vorŭ aduce pe Angermann pe corabiă. până la miedulŭ nopții. Dér după miedulŭ nopții espiră terminulŭ. Décă elŭ va sosi înainte de miedulŭ nopții, atuncĭ va fi pedepsitŭ pe cale disciplinară, din causă că și-a călcatŭ concediulŭ; décă vine mâne diminéță, atuncĭ va fi tractatŭ, ca desertorŭ și va fi datŭ pe mâna unui consiliu de rĕsboiu. Incércă-țĭ norocculŭ, d-le locotenentŭ!“

Locotenentulŭ Winter se concediă și se duse în cabina sa, pentru-ca sĕ se îmbrace în haine civile. Elŭ voia, ca încă odată sĕ cerceteze speluncile, cu ajutorulŭ unorŭ detectivĭ, pentru-ca sĕ găséscă pe Angermann, căcĭ elŭ era firmŭ convinsŭ, că elŭ se află în mânile „chițilorŭ“, adecă în mânile neguțătorilorŭ de ómenĭ.

La începutulŭ acestei istorisirĭ s'a amintitŭ, că corăbiile germane de rĕsboiu nu prea bucurosŭ cerceteză porturile nord-americane. Unŭ motivŭ din partea germană este esistența astorfeliu de neguțătorĭ de ómenĭ, carĭ prea adese-orĭ se află și prin porturile sud-americane. Ei nu lipsescŭ nicĭ în Ostindia și China, și aceștĭ miserabilĭ, pe carĭ matrosii 'i numescŭ atâtŭ de potrivitŭ „chițĭ“, nu se tragŭ înapoi dela nicĭ o faptă, pentru ca sĕ prindă victime. „Chitulŭ“ este de obiceiu posesorulŭ unei speluncĭ, în care vinŭ matrosii. Elŭ 'șĭ caută ómenĭ fără esperiință și sdravenĭ, nu importă dela ce corabiă. Cu predilecțiune ia matrosĭ de pe corăbiile de rĕsboiu, deórece pe aceste corăbii de rĕsboiu este fórte severă pedepsirea desertorilorŭ. Cu ajutorulŭ tovarășilorŭ „chitului“, matrosulŭ este transpusŭ într'o stare de ameţélă, punêndu-i narcotice în beutură. Matrosulŭ respectivŭ 'șĭ perde consciința pe mai multe dile. După trei dile i-se spune nefericitei victime, că este desertorŭ și că nu se mai póte întórce înapoi pe bordulŭ corăbiei. Ma